

Opdrachtenkaart 3

Jodenvervolging – 1942-1943

A. In gesprek

In de Tweede Wereldoorlog komen er steeds meer regels voor Joden. Dit gesprek gaat over regels.

Pak een kaartje van de stapel. Lees de vraag voor. Wie wil reageren?

Vraag door na het eerste antwoord:

- Kun je dat uitleggen? Wat bedoel je met...?
- Waarom denk je dat? Kun je dat aantonen? Kun je een voorbeeld geven?
- Is dat altijd zo? Kan het tegenovergestelde ook waar zijn? Stel je voor dat... Wat als...?
- Geldt dat dan ook voor...? Betekent dat...?

B. Bij een bron

In de oorlog zijn veel dagboeken bijgehouden. Het bekendste dagboek is natuurlijk 'Het Achterhuis' van het Joodse meisje Anne Frank.

Goffe Miedema houdt ook een dagboek bij. Hij is 28 als de oorlog begint en heeft een meubelzaak in Leeuwarden. Goffe schrijft over de dingen die hem bezig houden in de oorlog. Hij schrijft ook over de Joden. Fragmenten uit zijn dagboek vind je in de 'Oarloch yn 'e klasse'-box en op oarlochyneklasse.frl. Zijn originele en complete dagboek is te vinden bij het Historisch Centrum Leeuwarden.

Lees samen de fragmenten en onderzoek:

- Wat valt je op aan de fragmenten?
- Was Goffe het eens met de regels die de Duitsers oplegden aan de Joden? Waarom wel? Waarom niet?
- Goffe zag dat er steeds minder Joden in Leeuwarden waren. Hij dacht daarover na en schreef erover in zijn dagboek. Wat deed hij er verder mee?
- Wat vind je daarvan?

C. In de omgeving

De kunstenaar Gunter Demnig, geboren in Berlijn in 1947, bedacht het project 'Stolpersteine' – 'Struikelstenen' in het Nederlands. Een bijzonder monument om Joden en andere slachtoffers te herdenken die door de nazi's uit hun huizen werden gehaald en op transport gezet naar werk- en vernietigingskampen. Het bijzondere aan dit monument is dat het verspreid is over heel Europa.

De Struikelstenen worden in de stoep gelegd voor de woonhuizen van mensen die slachtoffer zijn geworden van de nazi's. In Fryslân liggen ook Struikelstenen.

Onderzoek:

- Wat is een Struikelsteen? Hoe ziet dat eruit?
- Waarom bedacht Gunter Demnig de Struikelstenen?
- Zijn Struikelstenen nu nog belangrijk?
- Waar in jouw omgeving liggen Struikelstenen?
- Welke namen staan erop?
- Kun je iets vertellen over de persoon (of personen) van wie de naam op de Struikelsteen staat?

D. En nu?

Vooroordelen

In de Tweede Wereldoorlog hadden veel mensen een oordeel over Joden. Hitler zei: 'Alle Joden zijn onbetrouwbaar, ze liegen mensen voor, ze willen allemaal rijk worden ten koste van ons, door de Joden gaat het niet goed in de wereld, ze zijn minder waard dan wij, alles wat misgaat is de schuld van de Joden.'

Dat kan natuurlijk niet waar zijn, maar ja, Hitler was de baas. En hij zei het zo vaak, dat mensen het begonnen te geloven en hem ook na gingen praten. Het kwam in de krant en op de radio en veel mensen dachten daarom dat het waar was. Ook mensen die zelfs nog nooit in hun hele leven een Jood hadden gezien, dachten dat Hitler gelijk had. Ze hadden een vooroordeel over Joden.

Vaak kun je een vooroordeel herkennen aan het woordje 'alle'. 'Alle Joden zijn slechte mensen', 'Alle Rottweilers (hondenras) zijn gevaarlijk', 'Alle mensen die op een kantoor werken zijn saai'. Een vooroordeel kan lekker makkelijk zijn: je hoeft zelf niet na te denken of te onderzoeken: je zegt gewoon wat anderen ook zeggen.

Ook nu zijn er nog steeds veel vooroordelen. Denk als voorbeeld aan het vooroordeel: 'Alle Rottweilers zijn gevaarlijk'. Als je nog nooit een

Rottweiler van dichtbij hebt gezien, maar wel in het nieuws hoort dat een Rottweiler iemand heeft gebeten, en als er dan een plaatje bij staat van een blaffende Rottweiler, dan kun je denken dat het waar is. Je hebt een oordeel, voordat je er zelf meer van weet.

Maar wat als je zelf thuis een Rottweiler hebt? Of als je oude grijze buurvrouw een Rottweiler heeft die Roosje heet? Dan weet je dat het wat ingewikkelder is dan 'Alle Rottweilers zijn gevaarlijk'. Er zijn misschien wel gevaarlijke Rottweilers, maar je kunt niet zomaar zeggen dat ze allemaal gevaarlijk zijn.

Denk na over de vragen:

- Welke vooroordelen kunnen jullie bedenken?
- Welke vooroordelen komen jullie wel eens tegen?
- Hebben jullie zelf ook wel eens vooroordelen?

Hoe zou het zijn voor de groep waar het om gaat? Stel dat jij bij een groep hoort waar een vooroordeel over is. Dat kan wel eens voelen als een muur die voor je staat. Je wil laten zien dat het vooroordeel niet klopt, maar mensen kunnen een vooroordeel zo vast hebben in hun hoofd, dat je niet door de muur heen kunt breken.

Jullie gaan de muur van vooroordelen afbreken.

Nodig: kartonnen dozen, stiften, rood en groen papier

Bedenk samen vooroordelen die nu nog steeds bestaan. Praat over: wie heeft er last van? Wat zou je in plaats van het vooroordeel beter kunnen denken; wat zou de betere gedachte zijn? Betere gedachten laten je zelf nadenken.

Schrijf op rood papier de vooroordelen (bv.: 'Alle Rottweilers zijn gevaarlijk'). Schrijf op groen papier de betere gedachten (bv.: 'Er zijn gevaarlijke Rottweilers, maar ze kunnen ook lief en trouw zijn').

Verzamel kartonnen dozen. Plak op de ene kant het rode vooroordeel. Plak op de andere kant de groene gedachte.

Bouw met de dozen een muur. Zet alle dozen met de rode kant naar voren. Bekijk de muur. Als alle mensen dit zouden denken, dan is het lastig om elkaar te leren kennen, denken jullie niet? Loop dan dwars door de muur van vooroordelen heen. Breek die muur af.

Draai de dozen met de groene kant naar voren. Lukt het jullie om met de dozen een poort te maken waar je doorheen kunt lopen?